

(MAAR WAGENMAKERS WEL GELIJK HEEFT)
**WAAROM NIEMAND OOI
 MEER IETS VAN
 IVAN PAVLOV VERNAM**

Een herfstige namiddag in Sinter Petersburg 1896. Gewoontegetroouw zit Ivan Pavlov aan zijn schrijftafel en neemt de post door. Zijn aandacht wordt getrokken door een bruine enveloppe met een stempel waarin hij maar al te goed het logo herkent van het Speciaal Commissariaat Voor Ethiek. Het is hem bang te moede als hij de enveloppe opent, de brief ter hand neemt en begint te lezen. Zeker, de aanhef is beleefd: *Waarde professor Pavlov*. En de eerste regel is ronduit sympathiek: *Uw gedrevenheid en drang naar kennis zijn ons bekend alsook de lange uren die u al experimenterend in uw laboratorium doorbrengt*. Maar daarna komt een boodschap, die niets aan duidelijkheid te wensen overlaat: *Een van uw assistenten heeft melding gemaakt van de hond Jakov, die geen geconditioneerde speekselreactie vertoont op het geluid van een metronoom ofschoon dat geluid herhaaldelijk door uzelve werd gepaard met de presentatie van vlees. Vanwege dit met uw theorie schijnbaar onverenigbaar resultaat bevelen we u af te zien van publicaties terzake uw klassieke conditioneringstheorie*. Pavlov strijkt door zijn baard terwijl hij bedachtzaam aan zijn sigaar trekt. *Togda net*, mompelt hij uiteindelijk, wat Russisch is voor 'dan niet'. En zo komt het dat niemand ooit meer iets heeft

vernomen van deze man en zijn curieuze opvatting dat beloning een elementaire gedragsantecedent is.

Moeten wij – wetenschappers – er nota van nemen als onderzoeksbevindingen onze favoriete theorieën tegenspreken? Ja, zeker. Heel nuttig dat Eric-Jan Wagenmakers nog eens haarfijn uitlegt waarom dat belangrijk is. Moeten we aandacht voor tegenvallende resultaten afdwingen door de opsporing ervan te delegeren aan, bijvoorbeeld, ethische commissies die opereren als waren zij openbare aanklagers? Liever niet. Het strafrecht is geen geschikt model voor de wetenschap. Strafrecht gaat over nare dingen; wetenschap is leuk en spannend. In het strafrecht moet binnen redelijke termijn een beslissing over schuld of onschuld worden genomen; in de wetenschap mogen oordelen worden opgeschort. In het strafrecht geldt de eis van prudentie, in de wetenschap mogen premature hypotheses enthousiast van de daken worden geschreeuwd. In het strafrecht spreekt de rechter een unaniem gedragen oordeel uit; in de wetenschap mogen wetenschappers met elkaar kibbelen – graag zelfs.

Het gevaar van speciaal daartoe

aangestelde scherprechters die jacht maken op tegenstrijdige resultaten, onwelgevallige uitkomsten en non-replicaties is dat krachtige theorieën een voortijdige en onverdiende dood sterven. Het probleem dat hier speelt, zo legt Daniel Schacter (2001) in zijn boek over de vergeten geheugenonderzoeker Richard Semon (1859-1918) uit, is dat in de beginfase nonsensicale en innovatieve ideeën soms moeilijk van elkaar zijn te onderscheiden. Zolang we een liberaal criterium hanteren voor wat als wetenschappelijke bijdrage geldt, zal er een stortvloed aan ideeën zijn, rijp en groen door elkaar. Maar als commissies, tijdschriftredacteuren en subsidieverstrekkers dat criterium conservatief gaan afstellen met, zoals Wagenmakers voorstelt, de Brady-doctrine in de hand ('U moet een vervolg geven aan onwelgevallige resultaten'), dan dreigt het gevaar dat niet alleen de fantasten, maar ook de Pavlovs naar de

Het zou deel van de academische cultuur moeten zijn om mislukkingen te prijzen

uitgang van de wetenschap worden gedirigeerd.

Dat laatste is ongewenst. Laat wetenschappers dus vooral zelf hun tegenspraak organiseren. Maar dan moeten ze dat wel – en hier heeft Wagenmakers een belangrijk punt – ook doen. Het zou deel van de academische cultuur moeten zijn om mislukkingen te prijzen. Welke hypothese of theorettie heeft u gesloopt? Dat behoort op cv's te prijken, prominent gespreksonderwerp tijdens sollicitaties te zijn en citaties te verdienen (Lilienfeld, 2017). Van die cultuur zijn we nog ver verwijderd, wat er ook uit blijkt dat replicatie-mislukkingen vanaf hun publicatie soms minder worden geciteerd dan het oorspronkelijke artikel dat ze tegenspreken (bijv. Verschuere et al., 2018). Dan staan de beloningsparameters in de academie verkeerd afgesteld. Waar is Pavlov als je 'm nodig hebt?

Harald Merckelbach is hoogleraar Rechtspsychologie en verbonden aan de faculteit Psychologie en Neurowetenschappen van Universiteit Maastricht. E-mail: h.merkelbach@maastrichtuniversity.nl.

Literatuur

- Lilienfeld, S.O. (2017). Seven costs of the money chase: How academia's focus on funding influences scientific progress. *Observer*, 30(8), 13-15.
- Schacter, D.L. (2001). *Forgotten ideas, neglected pioneers: Richard Semon and the story of memory*. Philadelphia, Psychology Press.
- Verschuere, B., Meijer, E.H., Jim, A., Hoogesteyn, K., Orthey, R. et al. (2018). Registered replication report on Mazar, Amir, and Ariely (2008). *Advances in Methods and Practices in Psychological Science*, 1, 299-317.

TEL PREREGISTRATIE MEE IN BEOORDELING

If it's not published, it's not research, zei mijn goede oude decaan, Don Foss, van Florida State University in de Verenigde Staten altijd. Zijn opmerking betrof een groep van medewerkers die de mond vol hadden over het onderzoek waarmee ze bezig waren in hun lab, maar dit onderzoek niet opschreven, laat staan opstuurden naar een tijdschrift.

Het betoog van Eric-Jan Wagenmakers geeft aanleiding tot een variatie op die uitspraak: *If it wasn't preregistered, it is not research*. Het belang van preregistratie hoeft ik hier niet te beargumenteren, want dit heeft Wagenmakers zelf al met aansprekende voorbeelden gedaan. Wagenmakers merkt op dat veel onderzoekers zelf al zijn begonnen met preregistratie, maar dat het voor subsidieverstrekkers, universiteiten en (veel) tijdschrijften nog geen vereiste is. Dit is inderdaad een vreemde discrepantie. Die *self-policing* zou ingebed moeten zijn in een groter geheel.

Het punt van mijn Amerikaanse decaan was dat sommige onderzoekers de mond vol hadden over het onderzoek waar ze mee bezig zeiden te zijn, terwijl dit onderzoek veelal niet werd opgeschreven en dus nooit in de literatuur verscheen. Ze moesten bij promotiebeslissingen beoordeeld worden op wat er in de literatuur verscheen en niet op waar ze allemaal mee bezig

zeiden te zijn. Op zich had de decaan wel een punt natuurlijk, maar in de psychologie is de laatste jaren steeds duidelijker het besef gerezen dat het verschijnen in de literatuur op zich niet het criterium zou moeten zijn, zolang negatieve bevindingen en nulresultaten uit die literatuur worden gehouden. Zoals Wagenmakers terecht aangeeft, is preregistratie de beste remedie tegen publicatiebias.

Preregistratie zou dan ook mee kunnen wegen in de jaarlijkse beoordelingen van onderzoekers. Daarbij tellen (empirische) publicaties alleen mee als ze gepreregistreerd zijn onder het motto: *If it wasn't preregistered, it is not research*. Dit klinkt misschien extreem, en ik zou ook zeker niet willen beweren dat we dit plan stante pede moeten invoeren. Maar ik merk wel in mijn eigen onderwijs dat ik het moeilijk vind om studies te behandelen die niet gepreregistreerd zijn. Hoe moeten we dan onderzoek zien in het huidige licht? Ik verwacht dat meer en meer collega's zich die vraag zullen gaan stellen in de nabije toekomst.

Rolf Zwaan is hoogleraar Biologische en Cognitieve Psychologie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Hij is lid van de redactieraad van De Psycholoog. E-mail: rolfzwaan@gmail.com.